

ewentualnego wykorzystywania zaszczości historycznych w działalności politycznej. Zarówno polskie, jak i niemieckie elity polityczne powinny wykazać się w tej kwestii daleko idącą wstrzemięźliwością.

Kwestie roszczeń majątkowych zgłaszanych przez „wypędzonych” nie wyczerpują katalogu problemów prawnych, będących przedmiotem odmiennej oceny w relacjach bilateralnych. W szczególności eksperci nie zajmowali się restytucją dóbr kultury, która jest przedmiotem odrębnych negocjacji. Prof. J. Barcz zwrócił uwagę na jeszcze dwa inne potencjalnie konfliktogenne obszary w stosunkach polsko-niemieckich. Pierwszy z nich – niezwykle aktualny – to odszkodowania za utracony majątek tzw. późnych przesiedleńców. W odniesieniu do drugiej sprawy, czyli problematyki obywatelstwa, można – zdaniem J. Barcza – mówić o stopniowej ewolucji stanowiska niemieckiego w pożądanym z polskiej perspektywy kierunku. Rozpoczęło ją rozstrzygnięcie niemieckich władz z początku lat 90., zrywające z zasadą dziedziczenia statusu „wypędzonego”, a następnie potwierdziło na końcu dekady wprowadzenie wymogu składania przez mieszkających za granicą Niemców wniosku o nabycie statusu Niemca przez ich dzieci.

Dyskusja po wystąpieniu prof. J. Barcza zdominowana została przez problem wysiedleń mieszkańców Wielkopolski przeprowadzonych przez Niemców w 1939 r. i kwalifikację ich prawnych następstw. Poruszono też temat szacowania polskich szkód wojennych. Inicjatywy takie zostały przez gościa ocenione pozytywnie, pozwolą one bowiem – jego zdaniem – nadrobić wcześniejsze zaniedbania w tym zakresie. Możliwie pełna dokumentacja strat poniesionych przez Polskę ma znaczenie nie tylko dla zebrania pełnej wiedzy historycznej, ale przede wszystkim dla kształtowania świadomości.

Ryszarda Formuszewicz

EUROPA I UNIA EUROPEJSKA WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

Nad przyszłym kształtem Europy i Unii Europejskiej (UE) w obliczu najbardziej aktualnych problemów i zjawisk współczesnego świata (globalizacja, integracja europejska, bezpieczeństwo europejskie, terroryzm międzynarodowy, „pomarańczowa rewolucja”) debatowali uczestnicy międzynarodowej konferencji, zorganizowanej w Słubicach przez Instytut Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, we współpracy z Katedrą Politologii Uniwersytetu Europejskiego „Viadrina” we Frankfurcie nad Odrą oraz Wyższą Szkołą Administracji i Zarządzania w Berlinie.

W dniach 10-11 lutego 2005 r. Collegium Polonicum w Słubicach gościło około 70 znawców problematyki z różnych ośrodków naukowych Europy, m.in. z Rosji, Niemiec, Ukrainy, Turcji, Czech oraz Polski. Po otwarciu konferencji przez prorektora UAM prof. Janusza Wiśniewskiego, podczas pierwszej sesji, przemówienia prelegentów koncentrowały się wokół istotnych problemów UE i Europy, takich jak współpraca polsko-niemiecka w ramach UE, integracja Ukrainy z tymi ugrupowaniami, wizja współpracy pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i UE w obliczu wojny w Iraku oraz głównego problemu globalnego współczesnego świata (terroryzmu międzynarodowego).

Prof. Jochen Franzke (Uniwersytet w Poczdamie) oraz prof. Bogdan Koszel (Instytut Zachodni i UAM) przedstawili niemiecki – optymistyczny oraz polski – sceptyczny punkt widzenia na perspektywę obustronnej współpracy Polski i Niemiec w UE. Referenci uwypuklili wzajemne płaszczyzny współpracy i konfliktów, które ogniskowały się głównie wokół wojny w Iraku, problemów rolnictwa i bezrobocia oraz debaty w referendum krajowych nad traktatem konstytucyjnym UE. W tej części konferencji referenci zwrócili uwagę na stosunek Rosji do integracji państw Europy Środkowej i Wschodniej z UE (prof. Z. Rykiel, prof. A. Stępień-Kuczyńska) oraz wskazali na implikacje, jakie temu towarzyszyły.

W dalszej części debaty Ragnar Leunig (*Europa Institut*, Bocholt) podjął się oceny współdziałania Stanów Zjednoczonych i UE na polu gospodarczym i politycznym, a także zwrócił uwagę na

perspektywy współpracy oraz możliwości rozwiązań problemów globalnych współczesnego świata. Następnie dr hab. Jolanta Bryła (UAM) wskazała na politykę George'a Busha jako przyczynę rozłamu w stosunkach euroatlantyckich oraz oceniła ewolucję polityki zagranicznej USA w obliczu ataku terrorystycznego z 11 września, a także wojny w Iraku.

Pierwszą część konferencji zakończył ciekawy referat dra Zbigniewa Czachóra (UAM), który podjął próbę oceny systemu UE oraz wskazał na wagę niezwykle istotnego dla Polski głosowania w referendum krajowym nad uchwalonym pod koniec października 2004 r. traktatem konstytucyjnym.

Druga część konferencji miała charakter seminaryjny: dyskusje odbywały się w siedmiu zespołach (Płaszczyzny wspólnej polityki państw UE; Media i komunikowanie masowe w procesie integracji europejskiej; Integracja europejska a globalizacja; Europa Środkowo-Wschodnia w obliczu integracji europejskiej; Problemy integracji Polski z UE; Przyszłość Europy w obliczu integracji europejskiej; *Higher Education in European Studies*), a wystąpienia dotyczyły tematów najbardziej istotnych dla dalszego funkcjonowania UE. W tej części spotkania 9 naukowców (głównie młodszego pokolenia) zaprezentowało wyniki swoich naukowych poszukiwań. Prelegenci podjęli się m.in. oceny realizacji II filara UE – Wspólnej Polityki Obronnej (mgr M. Kuźmiak). Podkreślano, że II filar UE to płaszczyzna sporna nie tylko w relacjach pomiędzy państwami członkowskimi, ale również pomiędzy UE a USA. Poddano także analizie problematykę ochrony praw człowieka w polityce zagranicznej UE oraz określono kierunki polityki kulturalnej w XXI w. Zwrócono również uwagę na reformy strategii lizbońskiej, modyfikującej paradygmat społeczeństwa informacyjnego (dr J. Mrówczyńska, mgr K. Marcinowski, dr A. Wejkszner).

Podczas konferencji dyskutowano o stosunkach UE – Azja, a szczególnie polityce wobec Bliskiego Wschodu. W interesującym wykładzie prof. Arkadiusz Żukowski (UWM w Olsztynie) ocenił bieżącą sytuację na Ukrainie po „pomarańczowej rewolucji” oraz uwypuklił podobieństwa i różnice w polityce zagranicznej Polski i UE wobec Obwodu Kaliningradzkiego. Podczas spotkania zwrócono również uwagę na polskie stanowisko wobec tureckich starań o członkostwo w UE (mgr P. Osiewicz UAM).

Gospodarze spotkania uznali za celowe kontynuację spotkań w następnych latach ze względu na aktualność problematyki unijnej. Poparcie w referendum krajowych państw członkowskich Traktatu Konstytucyjnego UE w znacznym stopniu potwierdzi celowość istnienia tego ugrupowania i sens jego rozszerzenia. Realizacja zmodyfikowanych celów strategii lizbońskiej to kolejny cel stojący przed UE. W opinii znawców problematyki, aby dorównać gospodarkom Stanów Zjednoczonych i Japonii należy przede wszystkim zreformować unijny system podatkowy, zrekonstruować jednolity rynek wewnętrzny, zwiększyć nakłady na badania, służące rozwojowi państw UE, zmienić system podejmowania decyzji politycznych przez instytucje. Integracja Ukrainy z UE, a także realizacja jednolitej Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa to zadania fundamentalne dla rozwoju Europy i UE.

Adam Barabasz

Ilona Romiszewska

INTERNACJONALIZACJA BANKÓW NIEMIECKICH W LATACH 1949-2004

Seria Studium Niemcoznawcze nr 80

Streszczenie w języku niemieckim

Banki niemieckie zarówno pod względem liczby, jak i globalnej sumy bilansowej tworzą największy sektor bankowy Europy i jeden z największych na świecie. W Polsce są największym inwestorem zagranicznym, głównie dzięki udziałom posiadanym przez *HypoVereinsbank AG* w BPH Bank i *Commerzbank AG* w BRE Bank. Czy jednak w dobie globalizacji i internacjonalizacji działalności gospodarczej pozycja banków niemieckich w innych państwach jest równie znacząca i czy stały się one *global player* świata finansów? To tylko dwa z wielu pytań, na które odpowiada autorka.

Pochodzące z Niemiec instytucje kredytowe, którym w XX w. zarówno po I jak i II wojnie światowej skonfiskowano wszystkie zagraniczne placówki, dopiero w latach siedemdziesiątych ponownie rozpoczęły realizować strategię *going international* i to przede wszystkim w Luksemburgu i Wielkiej Brytanii, a stopniowo również w pozostałych krajach Unii Europejskiej, w Szwajcarii, Stanach Zjednoczonych, Japonii, centrach *offshore*, ale także na *emerging markets* – w nowych krajach członkowskich UE, Rosji i Chinach. W książce wyjaśniono, dlaczego w tych państwach lub z tych państw wzrastająca liczba banków niemieckich prowadzi działalność operacyjną. Omówione zostały również wszelkie możliwe formy obecności banków na rynkach zagranicznych, od przedstawicielstwa, przez oddział do samodzielnych pod względem prawnym spółek. Przypomniano również o największych przejęciach banków zagranicznych, w tym m.in. amerykańskiego banku inwestycyjnego *Bankier Trust* przez *Deutsche Bank* i o udziale banków niemieckich w eurobankach oraz w europejskich grupach bankowych.